

Una assignatura pendent

Per Francesc Foguet i Albert Mestres

Podríem dir que el repertori teatral és un coixí de peces d'una tradició literària susceptibles de ser gaudides pel públic més enllà del seu moment de creació estrictament contemporani

Cal seguir amb certa assiduitat les cartelleres de Barcelona, València, Palma, Girona o Tarragona per adonar-se que un tant per cent molt elevat d'estrenes, vorejant el 90%, són o bé estrenes absolutes, és a dir, de nova creació, o bé "clàssics" internacionals, és a dir, pertanyents al repertori d'altres tradicions teatrals. Això no passa en altres llocs, on, a més d'una autoestima envejable, tenen un repertori robust, editat, estudiat, reinterpretat una vegada i una altra. És probable que a Londres no passi un sol dia a l'any sense que s'hi faci un Shakespeare o un altre.

Què podem anomenar "repertori teatral"? Podríem dir que és un coixí de peces d'una tradició literària susceptibles, per les seves qualitats o característiques o capacitat comunicativa o interès artístic o altres, de ser gaudides pel públic més enllà del seu moment de creació estrictament contemporani, i que poden ser doncs reinterpretades escènicament amb resultats acceptables des del punt de vista de la recepció. És això el mateix que un clàssic? No necessàriament, perquè pot tractar-se d'un text teatral escrit i estrenat fa poc temps i no necessàriament un clàssic ha de poder ser traduït a una teatralitat contemporània. El repertori, per tant, no estableix un canó, però sí que permet visualitzar un mapa global d'una determinada

tradició literària i escènica, i sovint, com en el cas català, senzillament revelar-ne l'existència a la majoria del públic.

El primer que necessita per existir un repertori teatral és ser fàcilment accessible als professionals del teatre que poden fer-ne ús o als estudiosos que volen acostar-s'hi sense ànim erudit. Uns i altres poden descobrir l'existència d'aquest repertori i trobar-hi obres adequades a les seves necessitats, des d'un teatre nacional fins a un grup d'aficionats. El segon que necessita és ser accessible en edicions fiables que no suscitin els dubtes dels que se'n volen servir. És evident que a casa nostra ni una cosa ni l'altra es donen.

Estigma i reconsideració

Històricament, el teatre català ha patit l'estigma d'una tradició "dolenta" i "maleïda", que, de fet, és el resultat d'un prejudici i d'un desconeixement generalitzats. Aquest complex de literatura coixa continua vigent. Altres branques de la literatura van aconseguir superar-lo, gràcies al Modernisme i al Noucentisme. En canvi, el teatre, que va sobreviure mercès a l'empenta dels períodes anteriors, continua alimentant-lo. Bona part dels directors de teatre i dels mateixos autors reneguen i s'avergonyeixen dels Pitarra, Rusiñol, Vallmitjana, Soldevila, Sagarra, com si el veritable teatre català, capaç de dialogar amb el de qualsevol de les grans tradicions literàries que ens envolten, hagués nascut amb Benet i Jornet.

Els directors supleixen aquesta vergonya amb l'adaptació de novel·les (Rodoreda, Viallonga, Soldevila, Sales), algunes d'escriptors ells mateixos autors de teatre no estrenat o només excepcionalment estrenat, tot creant una mena de falsa tradició de mentida. Del teatre anterior a la Renaixença, ja ni en parlem. Tanmateix, el concepte de "Decadència" fa temps que s'ha superat en els estudis literaris. I la punta de llança d'aquesta revaluació i recuperació és precisament un autor de teatre, Francesc Fontanella, a qui s'han dedicat dos col·loquis internacionals i se n'hi dedicarà un

altre a la Universitat de Girona aquest mes de març (VII Col·loqui Internacional Problemes i Mètodes de Literatura Catalana Antiga: "Les confluències artístiques en la literatura barroca"). Doncs bé, Fontanella s'està revelant d'una dimensió literària i teatral que demana a crits una intervenció escènica.

Per les vicissituds polítiques i socials que ha patit, mancada d'un estat que li doni cobertura institucional i poder, l'escena catalana no ha tingut les possibilitats de construir un contínuum sòlid en el temps. Únicament en l'àmbit del teatre popular més tenaç (misteris, passions, pastorets, sainets) i de l'escena amateur més activa hi ha hagut una pervivència temporal i un ressò amplis del pasat escènic. En l'àmbit professional, resulta simptomàtic que s'ignori tan flagrantment el

Històricament, el teatre català ha patit l'estigma d'una tradició "dolenta" i "maleïda", resultat d'un prejudici i d'un desconeixement generalitzats

repertori propi. I les institucions polítiques autonòmiques, a les quals es deleguen parcialment funcions d'estat, han fet l'orni en aquesta qüestió i han deixat el tema en mans de la professió.

El més greu és que aquest menyspreu de la tradició d'autors i directors pròpia és fruit de la ignorància més impúdica, apuntalada per aquesta manca de visibilitat i d'accés que dèiem més amunt. No coneixen els textos del repertori propi i els menyspreen per defecte. És una conducta habitual, una impostura intel·lectual que té repercussió en la política de les institucions culturals: malgrat els plantejaments programàtics fundacionals del Teatre Nacional de Catalunya (TNC), malgrat els vint anys de singladura, no ha aconseguit encara crear un repertori escènic plural, operatiu i obert, de l'època medieval, la moderna o la contemporània, per a la cultura i la societat catalanes. Si no ho fa el TNC, és lògic que altres teatres públics i privats no tinguin gaire interès per un repertori invisibilitzat.

Creació del RTC

El 2010 vam idear un projecte que intentés fer front a aquestes mancances. El vam batejar Repertori de Teatre Català (RTC) i pretenia oferir, especialment a les companyies i als directors teatrals, un ventall de textos de tots els temps susceptibles de ser revisitats de manera periòdica pel seu valor representatiu. L'objectiu fonamental era constituir un repertori articulat d'obres que facilités a) l'accessibilitat a un conjunt de textos per a la representació i b) la divulgació d'un corpus dramàtic a un públic tan ampli com fos possible (professionals del teatre, estudiants d'arts escèniques, lectors de literatura dramàtica, aficionats, etc.). El corpus textual havia de ser consultable, de manera lliure i gratuïta, en una pàgina web confeccionada *ex professo*.

Inicialment, el projecte RTC era promogut per la Institució de les Lletres Catalanes, l'Institut del Teatre de Barcelona (ITB), el TNC i el Teatre Principal de Palma. En qualitat d'entitats assessores, hi participaven l'AA-DPC, l'Obrador de la Sala Beckett, el Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant, l'Escola Superior d'Art Dramàtic de les Illes Balears i el Grup de Recerca en Arts Escèniques de la UAB, de manera que es garantia una àmplia representativitat tant territorial com dels sectors. Cadascuna d'aquestes institucions disposava d'un representant en el comitè assessor, integrat també pels coordinadors generals, que s'encarregava de supervisar el projecte.

Els coordinadors generals assumíem la tria dels curadors, la confecció del pla de treball i del calendari, el seguiment i la revisió dels textos i la supervisió general dels continguts del web. Comptàvem amb la col·laboració d'una nòmina important d'investigadors teatrals, que es responsabilitzaven de la transcripció i edició dels textos d'acord amb uns criteris preestablerts i, des d'una òptica divulgativa, de la redacció de pròlegs que situessin succintament cada obra en el context i

en les coordenades estètiques, d'una presentació general i d'una fitxa de lectura amb les dades bàsiques d'identificació (autor, títol, edicions, estrenes, nombre de personatges, temàtica, espais, sinopsi, citacions i bibliografia selecta).

Selecció de textos

Respecte al corpus, tot i que l'RTC es va plantejar com una proposta oberta, en una primera etapa volíem centrar-nos en un centenar de textos, bo i prioritzant els estrenats en un passat relativament recent que fossin escenificables per companyies actuals. En aquest punt, vam establir de manera deliberada una proporció que donava molt més pes al teatre contemporani: 10 títols per al teatre medieval i modern, 20 per al del segle XIX, 30 per al

Els criteris de tria dels textos es basaven, en concret, en el valor estètic i la pragmatibilitat escènica, així com en la seva representativitat en relació amb el període teatral en què s'inscrivien

teatre contemporani de la primera meitat del XX i 40 títols per al de la segona meitat del XX i començament del XXI.

Els criteris de tria dels textos es basaven, en concret, en el valor estètic i la pragmatibilitat escènica, així com en la seva representativitat en relació amb el període teatral en què s'inscrivien. D'antuvi, ens proposàvem de fer anualment una selecció de 10 títols: 1 de teatre medieval o modern, 2 de teatre del XIX, 3 de teatre contemporani (primera meitat del XX) i 4 de teatre de la segona meitat del XX i de començament del XXI (un dels quals seria d'un dramaturg en actiu).

D'altra banda, pel que fa a les qüestions logístiques, l'ITB es feia càrrec de la gestió dels drets d'autoria per publicar els textos digitalment, i també la part tècnica i el manteniment del web. En aquest aspecte, totes les institucions participants en el projecte, tant

les promotores com les assessores, van convenir que crearien un enllaç als seus webs respectius que remetés a la pàgina del RTC per garantir-ne d'aquesta manera la màxima difusió. A més, la revista *Estudis Escènics* dedicaria una secció especial per informar sobre el projecte de l'RTC i per crear un debat paral·lel al voltant del repertori teatral català.

Superar obstacles

L'RTC va començar a caminar a partir de les primeres reunions que vam mantenir, el 2010, els membres del comitè assessor. Hi vam decidir els dos primers títols i una "llista de treball" provisional, resultat de fusionar diverses propostes embrionàries dels membres del comitè assessor (vegeu la taula 1). També es van triar 10 peces per editar de manera prioritària (vegeu la taula 2). La intenció era publicar els dos primers textos i presentar el web de l'RTC a la primavera de gener del 2011.

Malauradament, les retallades successives a les diferents administracions i a les institucions copartícips del projecte van reduir de manera dràstica el pressupost que s'havien compromès a destinar a l'RTC. Malgrat això, abans de plegar veles per la manca d'un mínim finançament, vam poder tirar endavant el predisseny del web gràcies a l'editorial Punctum i l'edició dels dos primers títols: *Lucrècia o Roma llibre*, de Joan Ramis i Ramis, a cura de Sergi Marí Pons, que, val a dir-ho, el 2014 muntaria el text excel·lentment, i *El ventríloc*, de Joan Brossa, a cura de John London.

Comptat i debatut, l'RTC, tot i haver-se quedat a les beceroles, intentava obrir un es-

pai de consensos amplis per fixar una relació de títols ineludibles del teatre català de tots els temps i per facilitar-ne l'accés, amb només uns quants clics, a companyies i directors teatrals, tant professionals com amateurs, però també a un públic lector com més heteròclit millor interessat en el patrimoni dramàtic català. En un període fundacional com el que vivim actualment, ens fa contents, com a impulsors del projecte, que l'ITB n'hagi recollit el guant i se l'hagi fet seu. **H**

100 primers títols

Teatre medieval i modern

1. *Consuetes*
2. *Misteri d'Elx*
3. *Misteri de Santa Àgata* / Anònim
4. *Representació de la mort* / Francesc d'Olesa
5. *Comèdia seraphina* / Bartolomé de Torres Naharro
6. *La visita* / Joan Ferrandis d'Herèdia
7. *La Passió de Cervera*
8. *El cortesano* / Lluís de Milà
9. *Farsa d'en Cornei* / Anònima
10. *L'església militant* / Joan Timoneda
11. *Comèdia de Santa Bàrbara* / Francesc Vicent Garcia
12. *Tragicomèdia d'amor, firmesa i porfia* / Francesc Fontanella
13. *El desengany* / Francesc Fontanella
14. *Comèdia de la gala està en son punt* / Anònim
15. *Lucrècia* / Joan Ramis i Ramis
16. *Deu entremesos, sainets, col·loquis (Entremès dels pastorells, Entremès de les beates, Entremès dels estudiants, Entremès de sogra i nora, Entremès de na Vetlòria, Entremès de la cort del Borboll)*
17. *Comèdia del misser fet miser* / Guillem Roca i Seguí
18. *Antologia de peces breus: Resurrecció del Canonge Molet, de Josep Maria Mas i Casella; Comèdia del famós i divertit Carnestoltes, d'Ignasi Sobrevi, o algun altre títol de Manuel Andreu Igual o d'Ignasi Plana.*

Teatre del XIX

1. *Tria de sainets: Vicenç Albertí, Pere d'Alcàntara Penya (El cordó de la vila), Josep M. Arnau, Josep Bernat i Baldoví, Marçal Busquets, Eduard Escalante (Les xiques de l'entresuelo o La Xala, El trobador en un porxo, Tres forasters de Madrid, Als lladres, La processó per ma casa), Bartomeu Ferrà (Els calçons de mestre Lluc), Francesc Camprodon (La teta gallinaire), Francesc Renart (La Laieta de Sant Just) i Josep Robrenyo.*
2. *La fugida de la Seu d'Urgell, El sarau de la patacada* / Josep Robrenyo
3. *Qui no adoba la gotera ha d'adobar la casa entera* / Vicenç Joaquim Bastús
4. *El rei micomicó* / Abdó Terrades
5. *Gatades, Don Jaume el conqueridor, La botifarra de la Llibertat, L'apotecari d'Olot, L'Esquella de la Torratxa, Les joies de la Roser, La dida, Batalla de reines, El castell dels tres dragons, Lo ferrer de tall, Les joies de la Roser* / Frederic Soler
6. *El virgo de la Vicenteta* / Josep Bernat i Baldoví
7. *Un casament en Picanya* / Francesc Palanca
8. *Tants caps, tants barrets, Tal faràs, tal trobaràs* / Eduard Vidal i Valenciano
9. *La mitja taronja, En el camp i en la ciutat* / Josep Maria Arnau
10. *Raig de lluna, Les esposalles de la morta* / Víctor Balaguer
11. *Llum i fum* / Manuel Angelon
12. *Les xiques de l'«entresuelo»* / Eduard Escalante
13. *Un manresà de l'any vuit* / Antoni Ferrer i Codina
14. *Aferra qui pot o el batle dels tres caramells* / Miquel Bibiloni
15. *El gra de mesc* / Josep Feliu i Codina
16. *Foc i fum* / Joan Benajam
17. *Mar i cel, Maria Rosa, Terra baixa, La filla del mar* / Àngel Guimerà
18. *Lo Sant Cristo gros* / Eduard Aulés
19. *Gaziel* / Apel·les Mestres
20. *Don Gonçalo o l'orgull del gec* / Albert Llanas

Teatre contemporani de la primera meitat del XX

1. *Llibertat!, L'hèroe, L'Auca del senyor Esteve* / Santiago Rusiñol
2. *Els encarrilats*, de Joan Torrendell
3. *El cor del poble, Foc follet, Els vells, Les garses* / Ignasi Iglésias
4. *La morta* / Pompeu Crehuet
5. *L'endemà de bodes, El mestre nou* / Josep Pous i Pagès
6. *Misteri de dolor* / Adrià Gual
7. *Aigües encantades, La dama enamorada* / Joan Puig i Ferrer
8. *Els sense cor* / Apel·les Mestres
9. *Els zin-calós, El casament d'en Terregada i En Terregada, La gitana verge, A L'ombra de Montjuïc* / Juli Vallmitjana
10. *L'ombra del xiprer* / Rafael Martí Orberà
11. *Nausica* / Joan Maragall
12. *Els Pastorets* / Josep M. Folch i Torres
13. *Nel·lo Bacora, Rialles del voler, Pare vostè la burra, amic!, La bolxeviqui del Carme, Cap ahí amunt anem* / Josep Peris Celda
14. *El nou Prometeu encadenat* / Eugeni d'Ors
15. *Seny i amor, amo i senyor, Comèdia de guerra i d'amor* / Avel·lí Artís i Balaguer
16. *Civilitzats, tanmateix, Bola de neu, Els milions de l'oncle* / Carles Soldevila
17. *Amor de pardal* / Joan Sebastià Pons
18. *El tenedor de Cullera* / Faust Hernàndez Casajuana
19. *Jazz-Band* / Joaquim Montero
20. *El giravolt de maig* / Josep Carner
21. *La llotja, La sorpresa d'Eva, Fruita Verda* / Josep M. Millàs-Raurell
22. *Peter's Bar o Qui no és amb mi...*, *Arran del mar Caribe* / Ramon Vinyes
23. *Molock, l'inventor, La dama de Reus, El comte Arnau* / Ambrosi Carrion
24. *L'hostal de la Glòria, Marçal Prior, El cafè de la Marina, La Rambla de les floristes* / Josep M. de Sagarra
25. *L'huracà, Avarícia* / Carme Montoriol
26. *El 30 d'abril, Allò que tal vegada s'esdevingué, La fam* / Joan Oliver
27. *Midas, rei de Frígia, Un sospir de llibertat, Ulisses a l'Argòlida* / Nicolau M. Rubió i Tudurí
28. *El casament de la Xela* / Xavier Benguerel
29. *Nabí* / Josep Carner
30. *Primera història d'Esther, Antígona* / Salvador Espriu

Teatre de la segona meitat del XX i començament del XXI

1. *El ben cofat i l'altre* / Josep Carner
2. *Bala perduda* / Lluís Elias
3. *Teatre de Don Joan, Homenatge a Picasso* / Josep Palau i Fabre
4. *El ventríloc, La xarxa, Aquí al bosc, El dia del profeta, Or i sal, El bell lloc, Striptis de butxaca* / Joan Brossa
5. *Paral·lel 34* / Rafael Tasis i Josep M. Poble
6. *Ball robot* / Joan Oliver
7. *Parasceve* / Blai Bonet
8. *És perillós fer-se esperar* / Josep Maria Espinàs
9. *Tirant lo Blanc a Grècia* / Joan Sales
10. *Homes i No, Tècnica de cambra* / Manuel de Pedrolo
11. *Or i Sal* / Joan Brossa

12. *Història d'una guerra, Els condemnats, La simbomba fosca* / Baltasar Porcel
13. *Aquí no ha passat res* / Joan Soler i Antic
14. *Calpúrnia* / Alfred Badia
15. *Barracó 62* / Joan Alfons Gil Alborns
16. *Aquil·les o l'impossible, Mort de dama, Desbarats* / Llorenç Villalonga
17. *Ronda de mort a Sinera* / Salvador Espriu i Ricard Salvat
18. *Vent de garbí i una mica de por* / Maria Aurèlia Capmany
19. *Dins un gruix de vellut, Fins al darrer mot, Siau benvingut, Un baül groc per a Nofre T* / Alexandre Ballester
20. *Els commoguts, Aquí no ha passat res* / Joan Soler i Antic
21. *Petita història d'un home qualsevol, Capvespre al jardí* / Ramon Gomis
22. *Preguntes i respostes sobre la vida i la mort de Francesc Layret, advocat dels obrers de Catalunya* / Maria Aurèlia Capmany i Xavier Romeu
23. *Defensa índia de Rei, Meridians i paral·lels* / Jaume Melendres
24. *El retaule del flautista, El pati* / Jordi Teixidor
25. *Medea* / Llorenç Moyà
26. *Mots de ritual per a Electra* / Josep Palau i Fabre
27. *Plany en la mort d'Enric Ribera, El verí del teatre, La caverna* / Rodolf Sirera
28. *Revolta de bruixes, Desig, Berenàveu a les fosques, Fugaç, E.R., Olors* / Josep M. Benet i Jornet

29. *El bon samarità* / Joan Josep Abellan
30. *Travessa deserts* / Carles Reig
31. *La Torna, Àlies Serrallonga, Operació Ubú* / Albert Boadella - Els Joglars
32. *Antaviana* / Pere Calders - Dagoll Dagom
33. *Oratoris del nostre temps* / Vicent Andrés Estellés
34. *Jasó i Medea* / Romà Comamala
35. *Acompanyo qualsevol cos* / Manuel de Pedrolo
36. *El maniquí 1 i 2, La senyora Florentina i el seu amor Homer* / Mercè Rodoreda
37. *L'hivern plora gebre damunt el gerani, Cora i la magrana, Octubre* / Agustí Bartra
38. *Les germanes captives* / Marià Villangómez
39. *Quatre dones i el sol* / Jordi Pere Cerdà
40. *Centaures, Dansa de vetllatori, Abú Magrib, La màquina del doctor Wittgenstein* / Manuel Molins
41. *Carícies, Després de la pluja i Morir* / Sergi Belbel
42. *No n'eren deu?* / Martí Domínguez
43. *La vida perdurable* / Narcís Comadira
44. *Kràmpack* / Jordi Sánchez
45. *El pont de Brooklyn* / Lluís Anton Baulenas
46. *Paraules encadenades* / Jordi Galceran
47. *Mala sang* / David Plana
48. *Platja negra* / Jordi Coca
49. *La venda, Accident, Barcelona, mapa d'ombres* / Lluïsa Cunillé
50. *El somriure del guanyador i Uuuuh!* / Gerard Vázquez

ENTREACTE

Revista d'Arts Escèniques i Audiovisuals

Periodicitat trimestral - 4 números l'any

subscriu-t'hi*

 Per només
15,80 € l'any!

Reportatges, entrevistes, opinió, actualitat, ressenyes i molt més.

*Més Informació a www.entreacte.cat o bé per telèfon al 932 311 484